

AHİ TÜRBELERİ ETRAFINDA OLUŞAN HALK İNANÇLARI

(Diyaret İşleri Başkanlığı Arşiv Kayıtlarına Göre)

Dr. Yaşar KALAFAT*

GİRİŞ

Türbeler üzerindeki çalışmalarımız devam ederken, bu defa Ahi Türbelerini yazımıza bildirimize konu aldık. Bu çalışmalarını biz, Diyanet İşleri Başkanlığı Arşiv kayıtlarını esas alarak yapıyoruz. Çalışmalarımızda bazen coğrafi bölgeleri esas alıyoruz ve bazan da bu bildirimizde olduğu çeşitli kodlardan yola çıkıyoruz. Evvelce, “**Horasan Eri**” “**Bayramilik**” “**Bektaşilik**” gibi bölünmeleri esas almıştık. Ahi olabilmek, ulu kişi olabilmek itibarıyla Türk halk inançları ortamında bir kod olabilir diye düşünüyoruz. Kültürümüzde ahilik bir kült oluşturmuştur.

Türk-İslam kültür coğrafyasının sınırları belirlenirken bize göre, Ahilik özel önem arz eder. Bu itibarla Ahi Türbeleri buldukları yerlerin kültür kaleleridir. Esasen türbeler, çekilerek terk etmek zorunda bırakıldığımız coğrafyaların geride kalan bekçileri iken, ticari hayattaki işlevleri itibarıyla de Ahi türbeleri farklı önem arz eder. Bununla beraber diğer çalışmalarımızdan mevcudiyetini bildiğimiz birçok Ahi türbesini kaynağa sadık kalmak adına bildirimize almadık.

Biz bildirimize 15 adet Ahi ulusunun türbesine dair bilgi alabildik. Yararlandığımız arşivin düzenlenmesinde formatlar meslek kuruluşu olarak Ahilik konulu bilgileri içeren veri tabanını esas almamıştı. Bu itibarla belirtilen sayının artırılabileninden şüphemiz yoktur. Türbeler hakkında bilgi verirken, adresleri, mimari özellikleri var ise, efsane ve rivayetleri ait oldukları dönem, müstemilatları, ziyaretçi sayıları, korunma ve bakımlarının nasıl yapıldığı gibi konular üzerinde duracağız. Bizim bu bilgilere

---

* ASAM Kafkasya Masa Başkanı

bizzat katkımız ise, türbe etrafında oluşan mistik folkloru irdelemek şeklinde olmuştur. Bunu yaparken bazı karşılaştırmalar yaptık ve tesbiti yapılan inanç veya uygulamanın Türk kültür tarihindeki yerine işaret etmeye çalıştık.

İhtisas dallarına göre Ahi Pirleri ile meslek pirleri olarak derinliğinde eski Türk inançlarında “ıye “ kavramının yer aldığı “baba” kültü arasındaki ortaklıklara ilaveten farklı olgular olmadıklarını da tekrar fark ettik. İncelediğimiz arşivde; **İğneci Baba, Şerbetçi Baba, Terzi Baba, Eskici Baba, Baba Nakkaş, Keserci Baba, Somuncu Baba, Keçeci Baba, Cerrah Baba** gibi mesleklerle birlikte mistik statüsü olan “baba” kelimesinin bir arada ulucanlara isim olduklarını tesbit ettik. Bu babalar anılan mesleklerin dönemlerinde piri mi idiler? Değişik isim yapılanmalarında yer alan “baba” isminin farklı mistik mesaj verdikleri de bilinmektedir. Daha ayrıntılı inceleme tekrar yapılabilir. Ancak şurası muhakkak ki, mistik içerikli “baba” ismi, ahi yapılanmasında olduğu gibi batını bir boyuta sahiptir. Bir çok kaynakta Ahi Pirlерinin “**Ahi Baba**” olarak geçtikleri bilinirken (Dr. Müjgan Cumbur “Ahilik Şer’iyye Sicillerinde Ahi Babaların Değişirilmesiyle İlgili birkaç belge **II. Uluslar arası Ahilik Kültürü Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, 1999 sh. 77 – 81) Azerbaycan Türklerinde mistik içerikli “baba” karşılığında “**Pir**” tabiri kullanılmaktadır. Sabahattin Güllülü’ye bu noktada katılıyoruz. Bu teşhisimize yer yer açıklık getirmeye çalışacağız.

Bizim ele alacağımız Ahi Ulucanları arasında, Ahi Barak Baba (Amasya), Ahi Şerefettin (Amasya), Ahi Elvan (Ankara), Ahi Yusuf (Antalya), Ahi Bayram (Aydın), Ahi Yunus (Çanakkale), Ahi Evran (Kırşehir), Ahi Zekerıyya Helv. (Konya), Ahi Ebubekir (Muğla), Ahi Yusuf Perende (Tokat) Ahi Emir Ahmet (Sivas), Ahi Menteşe (Çorum), Ahi Evren Dede (Trabzon), Ahi Yusuf Perende (Tokat), Şeyh Ahmedi Gülşehri, (Nevşehir) Şeyh Edebalı (Bilecik), Ahi Yunus (Çanakkale) Kazancı Baba (Çanakkale) gibi isimler var. Bu miktarın asgari iki katının Ankara’dan tesbit eden çalışmaların olduğunu biliyoruz. (A.Esat Bozyiğit, “Günümüz Ankara’ında Ahilikten Kalan Gelenekler” **II. Uluslar arası Ahilik Kültürü Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, 1999, sh. 71 –77)

AHİ TÜRBELERİ ve İNANÇLAR

1. AHİ EVRAN

Ahi Evran Türbesi, Kırşehir ili, merkez ilçesi Ahi Evran mahallesindedir. Ahi Evran İran’ın Hoy şehriden Anadolu’ya gelip, Ahilik Ekonomik Okulunu kurmuş ve Kırşehir’i Ahiliğin merkezi yapmıştır. 1261

yılında ölen Ahi Evran'ın türbesini 1482 yılında takipleri yaptırmıştır. Türbe, kubbe örtülü kare planlıdır. Halk türbeyi Ahi Evren'in Ahiliyi kuran şahıs olması itibarıyla ziyaret etmektedir. **Ahi Evran Zaviyesi**yle organik bütünlük arz eden türbenin onarımını Vakıflar Genel Müdürlüğü yaptırmaktadır. Türbenin bakımını Ahi Evran Camii görevlileri yapmaktadırlar.

Bizim kaynağımızda yer almamakla beraber bazı kerametlerine dair halk inançları vardır. Bunlardan birinde Ejderha donuna girip Ahi Mahmud iken Ahi Evran olmuştur. Herkese istediği kadar malından vermesine rağmen mallarında eksilme olmamış böylece ismi veli ekini almıştır. Deniz felaketi ile karşılaşanların imdadına Hızır gibi yetişmiştir. Gitmediği halde hacda görülmüştür. Aynı günde farklı şehirlerde beş vakit namazını kılabilmıştır. (Y. Çalışkan –M.Lütfi İkiz, **Kültür, Sanat ve Medeniyetimizde Ahilik**, Ankara, 1993 sh. 4-6) Ahi Evren diye bilinen Şeyh Nasiru'd – din Murnud'un "**Tabsiratü'l –mübtedi ve tezkiretu'l –müntehi**" isimli tercüme eseri Anadolu'daki tekke ve zaviyelerde en çok okunan ve tanınan bir eser olmuştur. Tasavvufi dünya görüşünü çok öznlü bir şekilde ve basite indirgeyerek sunan bir eserdir. "**Tabsıra**" olarak bilinen Ahi Evren aynı zamanda usta bir teşkilatçı olup Mogollar tarafından öldürülmüştür. (Doç.Dr. Mikail Bayram, **Ahi Evren Tasavvufi Düşünce Esasları**, Ankara 1995)

Ahilik toplumun sadece maddi yapısında belirleyici olmuyordu. Tarımda, esnaf ve sanatkarlar arasında sadece maddi örgütlenmeyi yürütmüyordu. O'nun dini, ahlaki, sosyal ve ekonomik boyutları da vardı. İbn Batuta'nın açıklamalarına göre Anadolu'da Türkmenlerin her şehir ve köylerinde yapılanmaları vardı. Ahi kelimesi Arapça kardeş anlamına gelmekle birlikte Fuat Köprü Ahi'nin Türkçe "**ak**"dan geldiği kanaatinde. Sebahattin Güllülü Ahiliğin tarihi ideolojik ve sosyo – ekonomik öğeleri üzerinde dururken Fütüvvet'in Batınlık ve Melamilik boyutu'nun yanı sıra Şamanizm ve Eski Türk gelenekleri boyutu üzerinde de durmaktadır. (Dr. Sabahattin Güllülü, **Ahi Birlikleri**, İstanbul, 1977)

Biz halk inançları çalışmanı olarak "**ak**" kelimesinin mistik boyutunu bir çok inanç ve uygulama gözleyebiliyoruz. Bu itibarla Fuat Köprülü hocamız gibi Ahi kelimesinin, Ak'dan gelmiş olabileceği kanaatindeyiz. Eski Türk İnanç sisteminin izlerini halk sufizminde görmek mümkün iken, Ak'ın durumunu izah etmek de zor olmamaktadır. Ak sadece zahiren paklık değildir. "akyo!" hayırlı yolculuk anlamındadır. "Gönlünü aklamak" töbekâr olmak manasındadır. Yaş günü anlamında "Karagün" ün karşılığı "Ak gündür" "Akpak –Kızıoğlu Kız" iffetini korumuş anlamına gelir. Ak kardeşlisi temiz ticari ilişkiler anlamında alınmış olabilir.

Bazı metinlere Şaminizm'in izleri olarak geçen ifadeler bize göre eski Türk inançlarının tasavvufta tezahürü olarak alınabilir. Biz bu tesbiti başka vesilelerle de yapmıştık.

2. AHİ YUSUF

Ahi Yusuf'un türbesi Antalya ili merkez Muratpaşa ilçesinde Selçuklu mahallesi Mermerli sokaktadır. 1249 yılında yapılmış olan türbe iki katlı üst kata açılan blok taşlardan yapılmış profilli kemeri vardır. Türbenin yanında bir sema yeri ve bir de küçük oda vardır. Türbeyi genellikle kadınlar Perşembe akşamları ve Cuma sabahları ziyaret ederler. Sıkıntıları ve dilekleri için Allah'dan niyazda bulunurlar. Cami görevlilerinin bakımı yaptığı türbeyi yılda ortalama 3.000 kişi ziyaret eder.

Sema Yeri, sema, tekke ve zaviyelerde, tarikat ehlinin kollarını daha ziyade yanlara açarak dini musiki eşliğinde yaptıkları dini rakıdır. Tarikatlarda kişi, şeyhi tarafından gösterdiği yetenek ve yapısına bakılarak farklı tarikatlara yönlendirilebilmektedir. Ayrıca Ahi inanç yapılanmasında bir kişi birçok tarikat ile ilişkili de olabilmektedir. Bu itibarla Ahi türbeleri yanında sema yerlerinin olması doğaldır. Ahilerde sema yapmışlardır, yaparlar.

3. AHİ BAYRAM

Ahi Bayram'ın türbesi, Aydın ili Çine İlçesi, Eskiçine köyündedir. Türbede Ahi Bayram ve Lalası yatmaktadır. Ahmet Gazi tarafından örme tuğla, dik kubbeli müştemilatsız olan türbenin ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Burası hayır işlemek ve dua etmek için ziyaret edilir. Burada **adak** da adanır. Tamiratını Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yaptığı türbenin bakımını köyün imamı yapmaktadır. Türbeyi yurt içi ve dışından yılda yaklaşık 500 kişi ziyaret etmektedir.

Adak'ın Türk halk inançları dünyasında geniş bir uygulama alanı vardır. Adak Ağacı'na adak bezi bağlama, ziyaret yerlerine adak taşı koymak, türbelere, hediye ve ziyaret vaad etmek, 7 komşudan dilenmek, oruç tutmak, fakir doyurmak, lokma vaadinde bulunmak, kan akıtmak gibi, maldan ve nefisten yapılmış adak uygulama biçimleri vardır. Adak adamak eski Türk inançlarında da gözlenmektedir.

4. AHİ ŞERAFETTİN

Ahi Şerafettin'in Türbesi, Ankara ili Kılıçarslan mahallesi Kurnaz sokak 14 numara, Samanpazarındadır. Türbede Ahi Şerafettin'in ailesine

mensup 8 adet taş sanduka bulunmaktadır. 1330 yılında Ahi Şerafettin tarafından yaptırılan türbe, klasik Selçuklu mimari tarzında, kare planda, kesme taştan bir platform üzerine kurulmuştur. Türbenin beden duvarları eski kalıntılardan toplanılmış çeşitli taşlardan yapılmıştır. Duvarları mermer taştan yapılmış olan türbenin, silmelerden nihayetlenmekte ve daha sonra kareden pramide geçilerek sivrilmiş 8 kemerli küllah ile bitmektedir. Müştemilatı bulunmayan türbe, **Allah rızası** için ziyaret edilmekte ve burada dualar edilmektedir. Bilinen bir rivayeti olmayan türbeyi Vakıflar Genel Müdürlüğü onartmıştır. Temizliğini cami görevlisi yapmakta olup yılda yaklaşık 5000 kişi tarafından ziyaret edilmektedir.

Mezar yerini ölmeden evvel satın almak ailesi ile birlikte o yere defn edilmek geleneği günümüzde de “aile mezarlığı” olarak devam etmektedir.

5. AHİ ELVAN

Ahi Elvan'ın türbesi, Ankara ili Etimesgut ilçesi, Elvan mahallesi Caminde olup türbede ahi Elvan ve kardeşi yatmaktadır. Selçuklu dönemi olan cami avlusundaki türbesi 1994 yılında belediye onartmıştı. Daha ziyade hasta olanların şifa bulmak inancıyla ziyaret ettikleri türbenin bakımını cami cemaatı yaptırmaktadır. Yılda 100 kadar ziyaretçisi vardır.

Hastalıkların tedavisinde tarikat şeyhlerinden şifa umulduğu bilinirken, eski Türk inançlarının Türk Dünyasının birçok yerindeki Baba'lar adeta branşlaşmışlardır. Anadolu'da “**Öksürük Baba**” “**Huykesen Baba**” “**Lal Baba**” “**Sarılık Ocağı**” gibi farklı alanlarda şifa verdiği inanılan ulu kimseler vardır.

6. AHİ EMİR AHMET

Ahi Emir Ahmet'in türbesi Sivas il merkezinde Kongre Lisesi yanındadır. 733 /1333 tarihli Vakfiyesinde “ Ashab-ı tarikat Ahi Emir Ahmet Bin Zeynel Haç” tac diye tanıtılmaktadır. Doğum ve ölüm tarihleri belli olmayan zatın 1340 yılında yapılmış olan türbesinin kimin tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Sekizgen gövdeli, kesme taşlardan yapılmış türbenin sekizgen küllahı alemsiz olarak biter. Sekizgen dış plan içeride daireye dönüşür. Çapı 4.97 m. Olan türbenin dışında saçak kısmında Selçuklu sülüs hattıyla bir yazı kuşağı vardır. İki kısımdan oluşan türbenin alt kısmında 0.81 m eninde 2.09 m boyunda örtülü taş bir sanduka olup içerisi toprak doludur. Bakım ve onarımını Vakıflar Genel Müdürlüğünün yaptığı türbe ile ilgili bilinen bir efsane yoktur. Yılda yüzlerce kimse tarafından ziyaret edilmektedir.

Kutlu Özen Sivas yöresi Ahilerini tanıtırken,Ahi Emir Ahmet'e ilaveten, **Ahi İsa, Ali Baba, Şeyh Beyazıt, Ahi Yusuf, Ahi Polat, Ahi Hızır, Ahi Abdal** hakkında da bilgi vermektedir. (Kutlu Özen, "Sivas Yöresinde Ahilik, II. Uluslar arası Ahilik Kültürü Sempozyumu bildirileri Ankara, 1999, sh. 252-263)

7. AHİ MENTEŞE

Ahi Menteşe'nin diğer ismi Ahi Müsteşar'dır. Çorum Evliyaları arasında ismi geçen Ahi Menteşe'nin halen kabri tesbit edilememiştir. Eski kayıtlara göre Sığırcıklı Mahallesi'ndedir. Bu mahallenin bugünkü ismi Çöplü mahalledir.

8. AHİ EVREN DEDE

Ahi Evren Dede'nin türbesi, Trabzon ili, merkez ilçe, Boztepe mahallesi, Erenler sokak Kır Mevkii- 1' dedir. Türbede Ahi Evren Dede, **Hacı Hakkı Baba** ve Hacı Hakkı Baba'nın müridi olan iki kadın mezarı vardır. Türbe Hacı Hakkı Baba tarafından, Ahi Evren Dede adına 1888 yılında yapılmıştır. Türbe, Gubbeli, camiye bitişik, taş duvarlı, dört köşeli, dört pencere ve bir kapılıdır. Türbe manevi tatmin, şifa dileği, adakda bulunma gibi sebeplerle ziyaret edilmektedir. Halktaki inanca göre, tekke ve zeviyelerin resmen kapatıldıkları dönemde türbedeki zatın manevi gücü türbenin kapatılmasını engellemiştir. Ayrıca Trabzon'un Ruslar tarafından işgal edilme döneminde, Rus topçusunun denizden açtığı ateşten Trabzon'u ahi Evren Dede'nin koruduğuna inanılır. Bakımı dernek tarafından yapılan türbenin yıllık ziyaretçi sayısı 15-20 bin civarındadır.

Halk inançlarımızda ulu kişilerin icazeti almadan türbelerine dokunulmayacağı inancı çok yaygındır. Bilhassa yol yapımı münasebeti ile türbelerinin yerinin izinsiz değiştirilemeyeceğine inanılır. Bu ulu, zatın bu dünyadan göçtüktan sonra da gücünün devam ettiği anlamına gelmektedir. Keza, ulu zatların savaş zamanında ülkenin müdafaasında yer aldıkları inancı da Ana Maygıl olarak eski Türk inançlarının devamı niteliğindeki inançlardandır.

9. AHİ YUSUF PERENDE

Ahi Yusuf Perende – Kuddusi sir ruhul aziz'in Türbesi Tokat ili Turhal ilçesi, eski İmam Hatip Lisesi Amasya yolu üzerindedir. Türbede Ali Yusuf ve eşi yatmaktadır. Maytap taifesinin pirllerinden olup Tabhanesi vardır. Osmanlı mimari sitilinde yapılan 1324 yılında yapılan

Türbenin bahçesinde iki ayrı türbe daha vardır. Türbe halk arasında “**Pisik Çarpan**” “semerciler Piri olarak bilinir. Ahi Yusuf Turhal 1301 yılında Bizans’dan fethedildikten sonra bölgeye gelmiş ve bölgenin Türkleşmesi – İslamlaşması yolunda başarılar göstermiştir. Bunun üzerine kendisine Dazya Köyü deresindeki bir değirmen ile çevresinin geliri bırakılmıştır. Kaz gölü kıyısından getirdiği kamışlardan semer yaparak ün saldıği için Semerciler Piri diye ün salmıştır. Yılda 500 civarında ziyaretçisi bulunan türbenin bakımını Turhal Eski Eserler Derneği yapmaktadır.

Pişik veya kedi’nin halk arasında cin olabileceği inancı vardır. Bazı kedilerin dilinin mühürlü olduğuna inanılır. Ahi Yusuf’un Semerciler Piri olarak bilinmesi bize Türkmenistan’daki “**Semerciler Piri**” “**Demirciler Piri**” gibi meslek türlerini hatırlattı.

Ahi Evren Dede veya **Ermış Baba**, Ali Çelik tarafından ayrıntılı ele alınmıştır. (Doç. Dr. Ali Çelik, “Trabzon’da Ahilik ve Ahi Evren Dede” II. Uluslar arası Ahilik Kültürü Sempozyumu Bildirileri, Ankara, 1999 sh. 81-88),

10. AHİ BARAK BABA

Ahi barak baba türbesi, Amasya ili Gümüşhacıköy ilçesi, Gümüş kasabası, Gümüş Camii Kebir Mahallesindedir Kitabesinde; “Ahi Barak El Basri Küllün aleyha Fani sahibi ve Yebga el Makberetün Merhüm el magfir bahaddin el Baraki Tufi fi senedi hamsü seb ama sitte 705” yazısı bulunmaktadır. Yakın zamana kadar türbenin müştemilatında, bir imarethane bir mescit ve bir çeşme mevcut iken bunlardan sadece çeşme kalmıştır. Tekke’nin önünde bulunan ve tekkenin vakfi olan hamamın geliri imarethane açılmıştır. **Barak Baba’nın Sarı Saltuk’un** halifesi ve **Tabduk Baba’nın** Barak Baba’nın dervişi olması asabiyle halk türbeyi ziyaret etmektedir. Bakımını çevre sakinlerinin yaptığı türbenin yıllık ziyaretçi sayısı 1000 kişiden fazladır.

11. ŞEYH AHMED-İ GÜLŞEHİRİ

Şeyh Ahmedî Gülşehri’nin türbesi Nevşehir ilinin Gülşehir ilçesi Eski Mezarlık içi Gedik Sokak’dadır. Gülşehri’de dünyaya gelen Şeyh Ahmed’in doğum tarihi bilinmiyor iken ölüm tarihi 1350 veya 1360 yılıdır. Ahi Evren’in öğrencisi Mevlana’dan da ders almıştır. Gülşehri’nde dergahını kurup öğrenci yetiştirmiştir. 1317 yılında yazılmış, Felekname, Keramet-i Ahi Evren ve Mantiku’t-tayr isimli manzum eseri vardır. Ayrıca fıkıh konulu Kudurî isimli bir eseri daha vardır. Yapılış tarihi bilinmeyen türbeyi 1777 yılında silahtar Karaveli Paşa onartmıştır. Mimari özel-

liği olmayan türbe yığma siyah taştan yapıлып üzeri toprakla örtülüdür. Bir mezarlık ortasındaki türbenin yıllık ziyaretçi sayısı 3000 kişi civarındadır. Anlatıldığına göre, kendisini ziyaret edenlerin rüyasına girerek dileklerini gerçekleştirdiği bu arada hamile kadınlara da rüyalarında doğacak bebeğin cinsiyetini söylemektedir. Daha ziyade bayram ve kandil günlerinde ziyaret edilmektedir.

12. AHI EBUBEKİR

Ahi Ebubekir Türbesi, Muğla Yatağan İlçesi Tekke Alanı, Akyol Mahallesi'ndedir. Ne zaman yapıldığı bilinmeyen türbenin 1974 yılında Belediye onarımını yaptırılmıştır. Betonarme olan türbenin hiçbir mimari özelliği ve ayrıca müstemilatı da yoktur. Halk türbeyi çeşitli dilekleri için ziyaret etmektedir. Bu amaçla türbeden bir taş parçası alınmakta dilek yerine gelince taş tekrar türbeye getirilmektedir. Türbe civarında muhtelif zamanlarda fakirlere ve çocuklara hayır niyetine yemek verilmektedir. Yatağan ilçesinin Ahi Ebubekir ve iki kardeşi tarafından ilk defa "**Ahi Köy**" olarak kurulduğu ifade edilmektedir. Bakımını halkın yaptığı türbenin yıllık ziyaretçi sayısı 5.000 civarındadır.

Ahi Türbeleri diğer türbeler gibi dilekte bulunulan ve ayrıca hayır işlenen mekandır. Taş ile ilgili inançlar Türk halk inançlarında bir kültür oluşturacak derecede zengin olup eski Türk inançlarında taş ve kaya iyisi de vardır. Türbeler betonarme olarak yapılmaya başlanılıp sanat değerleri kalmayınca, dini turizm bu gelişmeden olumsuz etkilenmişti. Ahi Köyü Örneğinde olduğu gibi Ahilik yer ve aile isimlerine de yansımıştır. A. Esat Bozyiğit Ankara için yaptığı bir çalışmada Ahilerin isim verdiği cami, mahalle ve aileleri belirtmiştir. (A.Esat Bozyiğit, "Günümüz Ankara'sında Ahilikten Kalan Gelenekler" a.g.e., a.g.y)

13. ŞEYH EDEBALİ

Şeyh Edebalı Türbesi Bilecik ili merkez ilçe İstiklal mahallesi Edebalı sokak. Tabakhane deresindedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun manevi kurucu Osmangazi'nin kayınpederi ve Anadolu'nun ilk Ahi Şeyhlerinden olan Şeyh Edebalı türbesinde kızı Malhatun ve akraba ve müritleri ile birlikte yatmaktadır. Orhangazi tarafından yaptırılmış olan türbe başlangıçta kubbeli iken Yunanlıların çıkarmış oldukları yangında tahrip olunca ahşap örtülerle örtülmüştür. Türbenin yanındaki oda mihraplı olup tavanı 19. y.y sitilindeki ampir üslubundadır. Üzerindeki 1889 tarihli Sultan Abdülhamit tuğrası onarım tarihine işaret etmektedir. Ana kubbeli bölüm kare biçimindedir. Tek bir girişi olan türbenin yanlarında eyvan ve duvarlarında değişik işçilik gösteren pencereleri vardır. İşçilikler 16. ve

17. yüzyıl sanatını yansıtmaktadır. Türbenin bahçesinde “**Dilek Ağacı**” vardır. Türbede kurbanlar kesilir, dilekte bulunulur. Ziyaretçilerin çoğunluğu türbede yatanların ruhuna Allah rızası için dua ederler. Türbede mevlüt okutulduğu da olur. Türbe ile ilgili rivayetlere göre; akşamdan doldurulup konulan testilerin sabahleyin boşandıkları, geceleri türbede manevi bir ışığın yandığı, kurtuluş savaşı döneminde türbeyi yıkmak isteyen işgalcilerin muvaffak olamadıkları, 1974 yılı Kıbrıs hareketine bu ulu zatların da katıldıklarına inanılmaktadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün onartıldığı türbeyi yılda 10.000 dan fazla kimse ziyaret etmektedir.

14. AHİ YUNUS

Ahi Yunus Türbesi, Çanakkali ili, Ezine İlçesi ana cadde üzerinde Şerefşah caminin karşısındadır. Türbedeki üç sandukadan birisi Ahi Yunus’a diğer ikisi onun kardeşlerine ait olduğu ifade edilmektedir. Türbe 1324 yılında Gazi Süleyman Paşa tarafından yaptırılmış olup, ahşap ve kiremit örtülü ve geniş pencereleli bir yapıdır. Müştemilatında küçük bir bahçesi bulunan türbeyi halk mumlar yakarak dilekte bulunmak için ziyaret etmektedir. Halk Ahi Yunus’a “**Şehrin Sahibi**” ünvanı vermiştir. Yunus, fatih ve ermiş bir kimse olarak bilinir. Onarımını Vakıflar Müdürlüğü’nün yaptırdığı türbenin temizliğini merkez Şerefşah Camii görevlileri yapmaktadır. Yıllık ziyaretçi sayısı yüzün üzerindedir.

15. KAZANCI BABA

Kazancı Baba’nın türbesi, Ankara ili, kalecik İlçesi, Ahi Kemal mahallesindedir. Fatih Sultan Mehmet’in Tüfekçibaşısı Rufai Şeyhi Kazancıbaba’ya ait olan türbe 15.yy.a tarihlendirilmekte olup yaptırımı bilinmemekle birlikte 1969 yılında tamir görmüştür. Türbe’nin üst kısmı yuvarlaktır. Çatısı piramidol kulaklı ve kiremit kaplıdır. Kapısının üstü sivri kemerli kapısı tahtadır. Burası tedavi dileği ile gelinip dua edilen bir mekandır. Tamirini belediyenin bakımını halkın yaptığı türbeyi yılda 150 civarında kimse ziyaret etmektedir. Kazancı Baba’nın Ahi olduğu teşhisini bir mahallenin isminden babanın mesleğinden hareketle karineyle biz koyduk.

SONUÇ

Diyanet işleri Bakanlığı’nın il ve ilçelerindeki personeli’ne çok şey borçlu olduğumuz bildirimizde vardığımız sonuç, Ahi uluları sadece yalın esnaftan şahıslar değil genelde olduğu gibi özelde de mistik haya-

tımızın bir paçası olmuşlardır. Bazan sanatkar ve ticaret ehli mistik kimlikleri, alp erenlik ve kolonizatör derviş kimliği ile de bütünleşmiştir.

Halk mistisizminde benzerlerinde olduğu gibi Ahi Türbeleri etrafında da gelişmiştir. Bid'at, hurafe ve şirke varmadıkça bu miras bizim kimliğimizin bir parçasıdır bize göre onlara sahip çıkılmalıdır. Ahi kültürünü Afganistan'ın Hazara Türklerinden Anadolu ve Balkanlar istikametinde Türk dünyasında görebiliyoruz. Hazara Türklerinde kişinin dört piri vardır. Bunlar, anne, baba öğretmen ve ustadır. Zanaat teşkilatları onlarda da hala meslek mensubuna mahsus bazı sırlar içermektedir. Bu itibarla Ahilik sadece Anadolu Türk Kültür itibarıyla önemli değildir. (B. Fevzioglu: "Kıbrıs Adasına Esnaflığı Taşıyan İlk Ustalarımız" II. Uluslar arası Ahilik kültürü Sempozyumu Bildirileri, Ankara, 1999 sh. 139-157; Mehmet "Balkanlarda Ahilik teşkilatı Hakkında Bazı Mülâhazalar" II. Uluslararası Ahilik Kültürü Sempozyumu Bildirileri, Ankara 1999, sh. 234-241, Prof.Dr. M.G. Naskali, "Doğu Türkistan'da Ahilik" I. Uluslar arası Ahilik kültürü Sempozyum Bildirileri, Ankara 1993, sh. 97-100).

Ahi türbeleri çalışması muhtemelen ilk deneme olmuştur. Yeni çalışmalarla, işaret etmeye çalıştığımız coğrafya daha bir netleşip, manalı olacaktır.